

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Факультет сценічного мистецтва

Кафедра майстерності актора

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

ГРИМ

освітньо-професійна програма

«Режисура шоу та артпроектів»

перший (бакалаврський) освітній рівень

галузь знань 02 «Культура і мистецтво»

спеціальність 026 «Сценічне мистецтво»

2024 рік

Силабус склала:
викладач кафедри майстерності актора ХДАК
Проскурякова Олександра Вячеславівна

Мова навчання – українська

Силабус затверджено на засіданні кафедри майстерності актора

Протокол № 2 від 27 серпня 2024 р

В.о. завідувача кафедри майстерності актора Віталій МІЗЯК

Зміни до силабусу затверджено на засіданні кафедри майстерності актора

Протокол № 8 від 11 листопада 2024 р

Завідувач кафедри майстерності актора Віталій МІЗЯК

Силабус затверджено на засіданні ради факультету сценічного мистецтва

Протокол № 1 від 29 серпня 2024 року

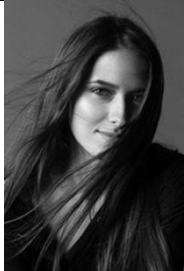
Голова ради факультету СМ Роман НАБОКОВ

Зміни до силубусу затверджено на засіданні ради факультету сценічного мистецтва

Протокол № 4 від 28 листопада 2024 року

Голова ради факультету СМ Роман НАБОКОВ

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО КУРС

1.	Назва дисципліни	Грим
2.	Викладач	 <p>Проскурякова Олександра Вячеславівна</p> <p>Авторський профіль:</p> <p>https://ic.ac.kharkov.ua/navchannya/sm/ma/proskuryakova.html</p>
3.	Контактні дані викладача (роб. тел., емейл)	<p>oleksandra_bilous@xdak.ukr.education</p> <p>+380675694043</p>
4.	Інформація про консультації / Дні занять	<p>oleksandra_bilous@xdak.ukr.education</p> <p><i>код курсу в Classroom k3jmcn2</i></p> <p>– понеділок – 12:20, а також у зручний для здобувачів час за узгодженням з викладачем.</p> <p>Дні занять згідно з розкладом</p> <p>https://ic.ac.kharkov.ua/navchannya/rozklad/rozklad.html</p>
5.	Логіка вивчення курсу	<p>Пререквізити: Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з дисципліни «Основи режисури та майстерності актора», «Режисура шоу та артпроектів», «Історія театру» та «Історія костюма», «Історія театру» тощо.</p> <p>Постреквізити: Здійснення навчального курсу «Грим» дозволяє обирати оптимальні художньо-виразні у відтворенні креативного задуму при реалізації сценічного твору (проекту). Використовувати фахові знання щодо здійснення самостійних режисерських постановок (концертів, свят, шоупрограм, артпроектів тощо) під час професійної діяльності.</p>

2. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Дисципліна «Грим» - одна із найважливіших практичних дисциплін у комплексі підготовки режисерів шоу та артпроектів. Продовжуючи традиції мистецької педагогіки України в галузі режисерської майстерності, курс «Грим» призначається студентам спеціалізації «Режисура шоу та артпроектів» і широко використовує новітні методичні постанови щодо виховання у студента розуміння еталонів краси у різних історичних епохах, естетичних та стилістичних принципів створення образу за допомогою різноманітних зовнішніх засобів, технік та технологій. Головні принципи навчання: комплексність викладання всіх аспектів гримувального мистецтва.

3. МЕТА КУРСУ

Мета викладання навчальної дисципліни «Грим» – надати теоретичні та практичні навички створення сценічного образу за допомогою зовнішньої характеристики. Завдання навчальної дисципліни «Грим» полягає в тому, щоб навчити майбутніх спеціалістів технікою рис обличчя відповідно до створеного образу за допомогою гриму, косметики, спеціальних фарб та постижерних виробів. Крім навичок гримування курс спрямований на виховання розуміння еталонів краси у різних історичних епохах, естетичних та стилістичних принципів створення сучасного образу, яким підпорядковується костюм, реквізит, бутафорія. Курс приділяє особливу увагу різноманітним жанрам естради (гротесковий, умовний, цирковий грим тощо).

4. КОМПЕТЕНТНОСТІ

ЗК02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

ЗК03. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК02. Здатність до творчого сприйняття світу та його відтворення у художніх сценічних образах.

СК05. Здатність до публічної презентації результату своєї творчої (інтелектуальної) діяльності.

СК06. Здатність до оперування специфічною системою виражальних засобів при створенні та виробництві сценічного твору.

СК12. Здатність передавати знання про сценічне мистецтво та практичний досвід фахівцям і нефхівцям.

5. ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПРН02. Мати концептуальні наукові та практичні знання у сфері сценічного мистецтва.

ПРН04. Здійснювати пошук необхідної інформації у професійній літературі, в мережі Інтернет та інших джерелах.

ПРН10. Обирати оптимальні художньо-виразні та технічні засоби у відтворенні креативного задуму при реалізації сценічного твору (проекту). Використовувати фахові знання щодо здійснення самостійних режисерських постановок (концертів, свят, шоупрограм, артпроектів тощо) під час професійної діяльності.

ПРН21. Презентувати результати професійної діяльності та проектів у сфері сценічного мистецтва, доносити до фахівців і нефхівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, аргументацію та власний досвід.

6. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Ознаки курсу	вибіркова компонента	
Формат курсу	денна/заочна форма навчання, 3-й семестр	
Обсяг курсу	кількість кредитів -3	
	ДФН	ЗФН
	загальна кількість годин	
	90 год.	
	аудиторних	
	16 год.	4 год.
	лекційних	
	10	2
	семінарських	
	4	4
	самостійна робота	
	60 год.	80 год.
	тижневих годин для денної форми навчання - 2 год.	

Технічне і програмне забезпечення	<p>Гримерські дзеркала, Проектор ViewSonic VS13870 2015 р. Колонки Sven BF21R 2015 р. Переносний екран.Ноутбук Lenovo ThinkPad T480S (введення у експлуатацію – 2022 р.).</p> <p>Програмне забезпечення: Firefox 130.0.1, Chrome 129.0.6668.70/71 , Libra Of ice 24.8.2, Open Of ice 4.1.15, PDF XChange Viewer 10, 7-zip 23-01, Zoom 6.2.0 (не потребує ліцензування). Classroom, Meet у корпоративному освітньому сервісі Google Workspace for Education у разі навчального процесу онлайн.</p>
Форми, види навчальних занять та методи навчання	<p>Форми: навчальні заняття, самостійна робота, контрольні заходи.</p> <p>Види: практичне заняття, самостійна робота, консультація, залік, іспит.</p> <p>Методи: Проблемний (проблемно-пошуковий) метод; вербальний метод; практичний метод, інтерактивні методи (метод коментування, оцінка дій учасників, Метод проєктів, PRES-формула)</p>

Поточний контроль	Поточний контроль: опитування (усне та письмове); виконання практичних завдань: читання оригінального тексту літературного твору, його аналіз, робота над ескізуванням та зовнішнім образом дійових осіб в інсценівках, робота над створенням плану художника-постановника інсценівки; презентація результатів самостійної роботи в усній/письмовій формі (ескіз та грим інсценівки/видовища/розробка портфоліо майбутнього видовища.
Підсумковий контроль	Підсумковий контроль: диференційований залік
Політика курсу	<p>Умовами опанування навчальної дисципліни КЗВ: «Грим» є:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● систематичне виконання усіх поставлених завдань; ● дотримання «Правил внутрішнього розпорядку для осіб, які здобувають вищу освіту в Харківській державній академії культури» (https://ic.ac.kharkov.ua/norm_base/pvr/pravila_s_20.pdf); ● дотримання академічної доброчесності (інформація щодо академічної доброчесності – сайт ХДАК – https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/acad_dobr/acad_dobr.html); «Кодекс академічної доброчесності Харківської державної академії культури» (https://ic.ac.kharkov.ua/norm_base/kodeks_ad/kodeks_ad.html); ● запобігання / протидія булінгу (цькуванню) – («Положення про політику запобігання і протидії булінгу (цькуванню) у ХДАК» https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_pzpb22.pdf ● невідкладне вирішення конфліктних ситуацій здійснюється відповідно до «Положення про політику і процедури вирішення конфліктних ситуацій в освітньому процесі в ХДАК» (https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_ppvks2.pdf) ● визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти здійснюється відповідно до «Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти у ХДАК» https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_pvrn_23.pdf

7. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	с	інд	с.р.		л	п	с	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
4 семестр													
Розділ 1. Технологія гриму та основи гримувального мистецтва.													
Тема 1. Вступ. Предмет, структура та завдання курсу.	1	1	-	-	-	-	2,5	0,5	-	-	-	2	
Тема 2. Історія гримувального мистецтва та косметики.	6	2	-	-	-	4	8,5	0,5	-	-	-	8	
Тема 3. Загальні правила гігієни гриму.	7	2	-	-	-	5	6,5	0,5	-	-	-	6	
Тема 4. Технічні засоби гриму.	7	2	-	-	-	5	6,5	0,5	-	-	-	6	
Тема 5. Анатомічні та композиційні основи гриму.	8	3	-	-	-	4	6,5	-	0,5	-	-	6	
Тема 6. Основні прийоми гримувального мистецтва.	4	-	-	2	-	2	4	-	-	2	-	2	
Тема 7. Корегуючий грим.	7	-	2	-	-	5	6,5	-	0,5	-	-	6	
Тема 8. Грим художого та повного обличчя.	10	-	4	-	-	6	7,5	-	0,5	-	-	7	
Тема 9. Расовий та національний грим.	8	-	2	-	-	6	7,5	-	0,5	-	-	7	
Тема 10. Віковий грим.	7	-	2	-	-	5	7	-	1	-	-	6	

Тема 11. Лінійні та умовні.	8	-	2	-	-	6	7,5	-	0,5	-	-	7
Тема 12. Жанровий грим.	10	-	4	-	-	6	7,5	-	0,5	-	-	7
Тема 13. Стиль та образ.	8	-	-	2	-	6	10	-	-	2	-	8
Усього годин	90	10	16	4	-	60	90	2	4	4	-	80

8. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Шкала орієнтовного нарахування балів за основні форми навчальної діяльності:

Виконання практичних завдань - 0-4 балів (50 за 13 тем)

Розробка ескізів робіт - 0-3 балів (15 за 5 тем)

Усне та письмове опитування - 0-5 балів (15 за 5 тем)

Підсумковий контроль (залік) максимально 20 балів.

Всього 100 балів

**Схема нарахування балів, які отримують здобувачі вищої освіти:
3 семестр**

Поточна успішність								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9
3	3	3	3	5	9	5	5	5

Поточна успішність						Залік	Сума
T10	T11	T12	T13	T14	T15	20	100
6	6	6	6	6	9		

Шкала оцінювання національна та ECTS:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	----------	--	---

9. ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

НАЗВА	Хід виконання роботи (питання, які будуть розглянуті на занятті)	Рекомендована література	Кількість балів, які може отримати здобувач
Тема 6. Основні прийоми гримувального мистецтва.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Робота з живописним прийомом гримування. 2. Об'ємно-скульптурний грим. Особливості виконання. 3. Комбінований прийом гриму. Технологія створення. . 4. Інші прийоми гримування (протезний, пластичний тощо). 	1, 2, 3, 5, 6, 9, 11, 22.	9
Тема 13. Стиль та образ.	<ol style="list-style-type: none"> 1.Грим як складова масової та повсякденної культури, різноманіття стилів та жанрів. 2.Колірне коло та види поєднання кольорів. Кольоротип зовнішності. 3.Грим у рекламних образах: засоби впливу на думку і вибір споживача у культурі індустріального та постіндустріального суспільства. 4.Грим і модні інновації: цифрові технології, анімація, 3D-макіяж, інстаграм маски та візуальні ефекти. 5.Гендерне тло у сучасних процесах індустрії краси. Сучасні ідеали краси. 6.Основні напрямки закордонної та вітчизняної моди. 7.Грим, як мистецтво. Людина як арт-об'єкт. 	2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 19, 21, 22.	6

10. ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

НАЗВА	Хід виконання роботи (питання, які будуть	Рекомендована	Кількість балів, які
-------	---	---------------	----------------------

	розглянуті на занятті)	література	може отримати здобувач
Тема 7. Корегуючий грим.	1.Основи контурінгу. 2. Зміна об'єму та форми окремих частин обличчя.	1,2, 3, 5, 6, 22.	5
Тема 8.Грим художого та повного обличчя.	1.Особливості створення гриму “худого обличчя”. 2.Особливості створення гриму “Повного обличчя”. 3.Особливості створення гриму хвороб та патологій.	1,2, 5, 6, 9,	5
Тема 9.Расовий та національний грим	1.Особливості створення расових гримів. 2. Особливості створення національних гримів. 3.Грим з фольклорними мотивами у процесах самоідентифікації і ідентичності.	1,2, 4, 5, 8, 9, 10, 12, 17, 20,	5
Тема 10. Віковий грим.	1.Особливості створення гриму “дитячого обличчя”. 2.Особливості створення гриму “молодого обличчя”. 3.Особливості створення гриму “старечого обличчя”.	2, 3, 5, 6,9,	6
Тема 11.Лінеарні та умовні	1.Еволюція мистецтва гриму в українському кіно. 2.Особливості створення гриму на естраді. 2.Особливості створення гриму в циркових видах мистецтва.	2, 3, 5, 6, 9, 19, 22.	6
Тема 12.Жанровий грим	1.Особливості створення гриму грим на сцені опери. 2.Особливості створення гриму грим на сцені балету. У	2, 3, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 14,15, 17, 19, 22.	6

	<p>пластичних постановках.</p> <p>3. Особливості створення гриму в мюзиклах.</p> <p>4. Характерний грим.</p> <p>5. Грим на сцені театру</p> <p>6. Роль гриму в створенні сценічного образу.</p> <p>7. Грим у масових заходах.</p> <p>8. Фантазійний та казковий грим.</p> <p>9. Анімалістичний грим.</p> <p>10. Портретний та історичний види гриму.</p>		
--	--	--	--

11. Самостійна робота

№ з/п	Назва	Кількість годин
1	Опрацювати 1 розділ книги Гуськова С. "Мистецтво гриму".	4
2	Опрацювати 2 та 3 розділи книги Гуськова С. "Мистецтво гриму".	5
3	Вивчити особливості національного гриму стародавніх єгиптян, вавілонян, греків, римлян на основі їх портретних та живописних зображень (папірус, вази, скульптури). На основі опрацьованого матеріалу підготуватися до семінарського заняття.	5
4	Вивчити особливості національного гриму східних народів (тунгусів, китайців, японців) на основі живописних зображень та кінострічок.	4
5	Опрацювати книгу Елдрідж Л. "Писана краса. Історія макіяжу".	8
6	Опрацювати книгу Шатохіна І. "Грим у театрі та кіно". На основі опрацьованого матеріалу підготуватися до семінарського заняття.	5
7	Переглянути вистави Харківських театрів і дати аналіз гриму акторів з урахуванням історичного контексту.	6
8	Вивчити особливості застосування косметики різних історичних епох на основі живописних портретів.	6
9	Знайти приклади скульптурно-об'ємного та живописного гриму в театрі та кіно. На основі опрацьованого матеріалу підготуватися до семінарського заняття.	5

10	Вивчити особливості оформлення обличчя виконавця на основі кіно робіт, театрального мистецтва, телевізійних програм, фешн показів і т.д.	12
----	--	----

12. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОЇ ФОРМИ КОНТРОЛЮ

1. Етапи розвитку гримувального мистецтва.
2. Поняття «грим» та «косметика». Перші згадки.
3. Значення обрядового гриму.
4. Історія бойового розфарбування.
5. Національний грим індіанців.
6. Косметика і парфумерія Стародавнього Єгипту. Ідеали краси.
7. Канони краси Стародавньої Греції. Роль гриму в давньогрецькому театрі.
8. Косметичні засоби Стародавньої Месопотамії. Національні особливості асирійців та вавилонян.
9. Основні досягнення у сфері косметології та макіяжу Стародавнього Риму. Грим в давньоримському театрі.
10. Грим у театрі «Кабукі».
11. Грим у театрі «Катхакалі».
12. Макіяж та зачіска гейші.
13. Мистецтво прикрашання тіла в Індії. Значення бінді та махенді.
14. Грим у Середньовічному театрі. Засоби догляду за обличчям і тілом.
15. Історія масок «Комедії дель арте».
16. Естетичні ідеали доби Відродження. Популярні косметичні засоби.
17. Мистецтво гриму XVII ст. в країнах західної Європи.
18. Семіотичний аспект та значення “мови мушок”.
19. Естетичні ідеали краси XVIII- XIX ст. Декоративна та лікувальна косметика.
20. Реформи в гримувальному мистецтві кін. XVIII- поч. XIX ст..
21. Еволюція стилістичних напрямів та канонів краси XX ст..
22. Естетичні ідеали XXI ст.. Грим як складова масової та повсякденної культури. Сучасні функції гриму.

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

Обов'язкова

1. Грим [Текст] : навч.-метод. матеріали з курсу для студ. ф-ту театр. та кіно-, телемистецтва / Харк. держ. акад. культури, Каф. режисури; [уклад. Медведєва В. В.]. – Х. : ХДАК, 2007. – 26 с.
2. Гуськов С. Мистецтво гриму. – К., 1992.
3. Елдрідж Л. Писана краса. Історія макіяжу / Л. Елдрідж. – ArtHuss StyleBook, 2018. – 240 с.
4. Малярчук К. Г. Особливості використання гриму в українському театральному мистецтві. Вісник КНУКіМ. Серія: Мистецтвознавство, 2019. Вип. 40. С. 45-50.
5. Медведєва, В. В. Грим як заключний етап роботи актора над роллю [Текст] / Медведєва Валентина Вікторівна // Соціально-гуманітар. вісн. : зб. наук. пр. / Т-во «Наука та знання» – [Харків], 2014. – Вип. 11. – С. 141-147.

6. Медведєва, В. В. Пошуки характерності в гримі як умова створення цілісного художнього образу [Текст] / В. В. Медведєва // Культура України : зб. наук. пр. / М-во культури і туризму України, Харк. держ. акад. культури, [Акад. мистец. України, Ін-т культурології ; редкол.: В. М. Шейко (відп. ред.) та ін.] ; за заг. ред. В. М. Шейка. – Харків, 2010. – Вип. 31. – С. 193-199.
7. Момчилова А. Колір як образотворчий засіб гриму. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку : наук. зб. Рівне : РДГУ. 2018. Вип. 28. С. 294-299.
8. Шаркіна А. Художня структура тематичного жіночого образу з фольклорними мотивами: етапи створення. Art and design. 2020. №2. С. 147-157. (Index Copernicus)
9. Шатохін І. Грим у театрі і кіно. / І. Шатохін. – К.: Мистецтво, 1971. – 170 с.

Додаткова

10. Бойко Т. А. (2021, 22 квітня). Маска в українському театральному мистецтві: національні естетико-художні параметри. В Сценічне мистецтво: домінуючі проблеми художньо-творчих процесів, Матеріали Всеукраїнської наукової конференції, Київ (с. 179-182). Видавничий центр КНУКіМ.
11. Кравченко З. Дослідження елементів африканської естетики художником-гримером для її втілення в театрі та кіно [Текст] / Зоя Кравченко // Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Аудіовізуальне мистецтво і виробництво : наук. журн. / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв ; редкол.: О. Безручко, І. Гавран, А. Медведєва [та ін.]. – Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2019. – Т. 2, № 1. – С. 24-32.
12. Малярчук К. Г. Грим і маска як структурні складники сценічного образу // Вісник КНУКіМ. Серія: Мистецтвознавство. Вип. 45 С. 191- 198. - ISSN 2616-4183
13. Малярчук К. Г. Грим як об'єкт наукової рефлексії / К. Г. Малярчук // Культура і сучасність : альманах. - 2019. - № 1. - С. 283-287. - Бібліогр. в кінці ст. . - ISSN 2226-0285
14. Медведєва В. В. Взаємозв'язок візуальних складових сценічного образу [Текст] / В. В. Медведєва // Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття : матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених, 24-25 квіт. 2014 р. / М-во культури і туризму України, Харк. держ. акад. культури, Нац. акад. мистец. України, Ін-т культурології ; [редкол.: В. М. Шейко та ін.]. – Харків, 2014. – С. 174-175.
15. Медведєва, В. В. Грим і трансформація образу в сценічному мистецтві [Текст] / В. В. Медведєва // Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття. У 2 ч. : матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених, 22-23 квіт. 2010 р. / М-во культури і туризму України, Харк. держ. акад. культури, Акад. мистец. України, Ін-т культурології ; [редкол.: В. М. Шейко та ін.]. – Харків, 2010. – Ч. 2. – С. 55-56.
16. Медведєва В. В. Сучасні вимоги до театрального гриму: основні фактори [Текст] / В. В. Медведєва // Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття : матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених, 19-20 квіт. 2012 р. / М-во культури і туризму України, Харк. держ. акад. культури, Акад. мистец. України, Ін-т культурології, Упр. культури і туризму Харк. обл. держ. адмін. ; [редкол.: В. М. Шейко та ін.]. – Харків, 2012. – С. 202-203.
17. Медведєва В. В. Семіотичний аспект мистецтва гриму [Текст] / В. В. Медведєва // Культура України : зб. наук. пр. / М-во культури України, Харків. держ. акад. культури ; за заг. ред. В. М. Шейка ; редкол.: В. М. Шейко, М. В. Дяченко, З. І. Алфьорова [та ін.]. – Харків : ХДАК, 2014. – Вип. 46. – С. 228-235.

18. Момчилова А. Науково-теоретичні засади дослідження гриму в мистецьких практиках. Вісник КНУКіМ. Серія «Мистецтвознавство» : зб. наук. пр. Київ : Видав. центр КНУКіМ. 2018. Вип. 38. С. 259-268.
19. Момчилова А. Грим у модних інноваціях. Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences, VII(34), I: 205. Budapest. 2019 Sept. P. 15-17 (Index Copernicus).
20. Проскуракова О. В. Грим як механізм усвідомлення та здійснення соціокультурної ідентичності // «Чорноморські наукові студії»: матеріали VIII Всеукраїнської мультидисциплінарної конференції, м. Одеса, 24 червня 2022 року. – Одеса: Міжнародний гуманітарний університет, 2022. – С. 357-359. ISBN 978-966-992-796-5
21. Проскуракова О. В. Естетична функція гриму в культурі тілесності чоловічого образу // Modern research in world science. Proceedings of the 4th International scientific and practical conference. SPC “Sci-conf.com.ua”. Lviv, Ukraine. 2022. С. 765-768.
22. Шаркіна А. Практики гриму в fashion-інноваціях: специфіка, функції. Art and design. 2020. №3. С. 132-144. (Index Copernicus).

Інтернет-ресурси

1. Музей театрального, музичного та кіномистецтва України. Режим доступу : <http://www.tmf-museum.kiev.ua>
2. Театральна енциклопедія – режим доступу : <http://rulit.net>
3. Аптека-музей м. Львів. Режим доступу: <https://lvivpharmacy.org.ua/>
4. Віртуальний музей. Discover Día de Muertos. Режим доступу: <https://artsandculture.google.com/>
5. Музей японської традиційної краси “Beni Museum“. Режим доступу: <https://www.isehanhonten.co.jp/museum/>
6. Онлайн-виставка “CEREMONIAL COUTURE” African Ceremonies. (Традиційна мода африканського континенту). Режим доступу: https://artsandculture.google.com/story/lwURhkz9ah_XIQ
7. Онлайн-виставка “Inside the “Khon” activity room” Queen Sirikit Museum of Textiles (Всередині кімнати “Хон”. Індійський традиційний театр.). Режим доступу: <https://artsandculture.google.com/story/-gXR5McC1O9JLA>
8. Онлайн-виставка “How to Get Cleopatra’s Makeup Look” (Макіяж Клеопатри). Режим доступу: <https://artsandculture.google.com/story/LgVxbYmQoyd1KA>
9. Онлайн-виставка гримувального мистецтва в оперному театрі “Opera Makeup”. Opéra Orchestre national Montpellier Occitanie. Режим доступу: <https://artsandculture.google.com/story/KwVBEhXuPmBZLA>
10. Онлайн-виставка “Powder and Patches. Gardiner Museum” (Фарфор для будуару у Європі 18 ст.). Режим доступу: <https://artsandculture.google.com/story/qwXhDuGvgnd7Iw>
11. Онлайн-виставка “Women's Rights and Cosmetics” (“Права жінок та косметика”). Режим доступу: <https://artsandculture.google.com/story/EQWRDrY73Z21fw>